UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

[Illiberalis, Illiberalitas]

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

Tantum apud homines ignorantia & ſegnities à prudentia atq; induſtria differt, non ſolum in priuata vita, verum eiam in publicis rebus, vt in his ſecundæ res detrimentum, in illis aduerſæ emendationem quandam errorum adferre videantur. *Polib. lib. 5.*

¶ SIMILITVDINES.

Vt morbus non celandus eſt, ſed in publicum afferendus, quo ſanari poſſit, vt dixit Heraclitus, ſic inſcitia non eſt tegenda. *Plut.*

Secus Vinum alios hebetiores reddit, alios acutiores, alios elinguos facit, alios loquaculos pro corporum habitu: ita eadem ſtultitia & ignorantia veri quoſdam incitat ad ſtudium pecuniæ, quoſdam ad voluptates. *Ariſt.*

¶ ADAGIA.

Prorſus ignotus.

In hominem, quem nobis mirum in modum ignotum videri volumus, per iocum torquebitur illud ex Odiſſ. α & ξ.

Τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν; πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆες;

Dic quis, & vnde venis? tibi Vbi patria atque parentes?

Cognatum eſt illi: Albus an ater ſis neſcio, poterit & ad rem apte, Veluti ſi dicamus aliquem omnis philoſophiæ imperitum, in ... philoſophicum incidiſſe.

Nullius coloris.

Alibi commemorauimus de modis omnibus ignoto ſolere dici. Albus an ater ſis, neſcio. Huic ſimillimum eſt, quod ait Harpax apud Plautum: Quem Pſeudolum? quas tu prædicas mihi fallacias? Quem ego hominem nullius coloris noui.

Vehementius eſt quam ſi dixiſſet: Albus an ater.

... cum ignariſſimis.

Non ſine prouerbii ſpecie Simo ſenex apud Plautum in Pſeudolo ... a Ballione: iam neſcis, quæ ſit hæc res, reſpondet, iuxta cum ignariſſimis. Sentiens ſe nihil omnino ſcire, nihiloq; plus, quam ... ignari.

In alio mundo, ὡς ἐν ἄλλῳ κόσμῳ.

De iis qui longe lateq; diſſident à moribus aliorum, aut quibus ... noua videntur, aut qui longe diſſiti ſunt à patria. Er iſt auß ... andern Welt/ Er iſt der alten Welt.

In alieno foro litigare.

Proinde quod eſt: In re noua, cuiq; nondum aſſueuerimus, verſari.

In tua ipſius arena.

Id eſt: In tua ipſius arte. Sumptum à gladiatoribus ſolitis in arena digladiari. Neque vero parui referebat horum, nota an ignota dimicarent arena.

Albus an ater ſis, neſcio. *Tullius.*

Solet dici de homine vehementer ignoto, Horatius in extrema epi... ... vultu mutabilis albus & ater, pro eo quod eſt bonus & malus.

Non nouit natos.

Simillima huic figura eſt. Natum non noui, pro eo quod eſt, prorſus ... omnibus ignoro. Cicero.

... quidem vidit.

De vehementer ignoto dicimus. Idem Cicero.

Nomine tantum notus.

De homine nobis mirum in modum ignoto.

Late viuens, λάθε βιώσας.

Admonet adagium in humili fortuna vitam eſſe feliciorem iis, ... viuunt, à publicis negotiis ita ſemoti, vt cum vita diſ... nemo illos vixiſſe ſentiret.

... candela, candelabrum quærere.

... quum res improuide geritur.

Ignorantia, pro quouis peccato, *Hebr.* 9.7. piis fugienda, 1. *Cor.* 14. ... *Eph.* 4.18. 2. *Theſſ.* 1.8. *Hebr.* 5.14. & 8.11. & 13.9. Ignorantia ... *Eph.* 4.18. Ignorantia quomodo compeſcenda, 1. *Pet.* 4.15. ... captiuitatis Iſraelitarum, cauſa, *Eſai.* 5.13. Ignorantia, ... iſſibilis, *Luc.* 23.34. *Act.* 3.17. 1. *Tim.* 1.13. & quæ irremiſſibi... *Roman.* 1.20. Ignorantia in fratribus infirmis toleran... Vide *Leuitic.* c. 4.

... vocabulo deſignatur cæcitas Iudæorum, 1. *Pet.* 1.14. ... *Ioan.* 9.39. Ignorantia voluntaria, 2. *Petr.* 3.5. Ignorantia contentioſorum ſpernenda, 1. *Cor.* 14.38.

¶ EXEMPLA BIBLICA.

Ignorantiæ exempla: in Abimelech, *Gen.* 20.4.5. Patre & matre ... *Iudic.* 14. v. 4. Ionatha. 1. *Sam.* 14. v. 27. Saule, 26. v. 21. du... Viris ſequentibus Abſalonem in ſeditione, 2. *Sam.* 15. *verſ.* 11. ... *Matth.* 12. v. 6.7. & 15. v. 14. *Luc.* 6 v. 39. Diſcipulis, *Luc.* 9. ... v. 34. *Ioan.* 16. v. 17. & 20. v. 9. Iudæis, *Ioan.* 1.27. *Rom.* 10. ... Nicodemo, *Ioan.* 3. v. 9.10. Saducæis, *Matth.* 22. v. 29. Ciuibus ... Hieroſolymitanis, *Act.* 3. v. 17. & 13. v. 25. Athenienſi... Gentibus, *Rom.* 1. v. 21. Principibus huius ſeculi, 1. *Cor.* 2. ... Mundi ſapientibus, 15. v. 34. Apoſtatis, 1. *Tim.* 1. v. 7. Paulo, v. 13. ... Doctoribus, 2. *Tim.* 3. v. 7.

¶ HIEROGLYPHICA.

Illud addendum ex Heſychio *ſquamas* ignorantiæ hieroglyphi... eſſe, quæ quidem opera beneficioq; ſcientiæ excuti amoueri... poſſunt. Confirmat hoc *D. Pauli hiſt. Actor. Apoſt.* c. 9.

¶ EMBLEMATA.

Submouendam ignorantiam.

Emblema. CLXXXVII.

Quod monſtrum id? Sphinx eſt. Cur candida virginis ora,
Et volucrum pennas, crura leonis habet?
Hanc faciem aſſumpſit rerum ignorantia: tanti
Scilicet eſt triplex cauſa & origo mali.

Vide ſcientia.

Illiberalis, Illiberalitas.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Illiberalis, parcus, tenax, ſordidus, auarus. Græc. ἀνελεύθερος, Hebr. *Kilai*, qui aliquid totum appetit, ſolus poſſidere, & vorare optat: à verbo *Killah* i. conſummauit ex toto.

Illiberalitas; Parſimonia, tenacitas, ſordities, ἀνελευθερία, Hebr. *Nebalah* & *Nabluth*, à nomine *Nabal*, quod idem eſt ac nebulo, vilis, abiectus, parcus, illiberalis, fatuus, &c.

De Illiberali extat egregium dictum, apud Eſaiam, qui picturam nebulonum iſtorum ad viuum expreſſam nobis proponit his verbis, c. 32.

v. 5. Sordidus non dicetur amplius liberalis, neque parcus magnificus.

6. Quia ſordidus ſordida loquitur, & cor eius vanitatem concinnat, vt ſimulate agat & vt loquatur contra Dominum fraudulenter, animam eſurientem exhauriendo, & potum ſitienti ſubtrahendo.

7. Equidem parci arma peſſima ſunt: ſcelerata init conſilia, vt circumueniat ſimplices verbis mendacibus, tum etiam quum pauperibus ius dicit.

8. Liberalis autem liberalia conſultat, perque liberalia facta clarus ſurgit.

¶ EXEMPLA.

Laban ſocer Iacobi patriarchæ, *Gen.* 30. & *l.* 31. *cap.*

Nabal Abigailæ maritus, 1. *Sam.* 25.

Vide Auaritia, & Auaritiæ Exempla.

¶ SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Illiberalitas vitium eſt animi, quo imbuti turpe lucrum ſectantur. Illiberales, expendunt quidem, minutatim autem & male, atque plus iacturæ facientes, nullo ſcilicet habito temporis delectu. *Ariſt. de Virtutibus.*

Eſt autem illiberalitatis proprium pluris facere pecunias, nec id probrum putare quod quæſtuoſum ſit: vita eſt item mercenaria, ſeruilis, ſordida, à munificentia & liberalitate aliena. Conſequuntur autem illiberalitatem ſordes, ægritudo animi, puſillanimitas, pudor agreſtis, indecentia, ignobilitas, hominum odium. *Idem ibid.*

Illiberalitas eſt nimius quidam præ ſtudio parcendi ſumtibus gloriæ contemtus. Illiberalis autem is eſt, qui ſi è tragico certamine victoriam reportarit, tæniam libero patri ligneam conſecret, in qua nomen ipſius ſit inſcriptum qui etiam cum neceſſario. Reip. tempore pecuniæ à ciuibus extra ordinem conferuntur, in concione ſurgens ſilentio vtatur, aut è medio ſe proripiat, filiam ſuam nuptum colloc... mactatæ victimæ carnes omnes, iis exceptis quæ ad ſacrificulo... pertinent, vendit: & ad miniſtrandum in nuptiis mercede conductos adhibet, qui ſuo quiſq; cibo veſcantur. Triremi præfectus quam inſtruxit, gubernatoris gulis tabulata ſternet, ſuis interea vti parcens. E foro, poſtquam obſonatus eſt, rediens, carnes ipſe geſtat, atque olera etiam in ſinu. Veſtem quando à ſordibus purgandam locauit, domi tantiſper ſe continet, Quod ſi quis amicorum eius fortuna vſus aduerſa eranum à ſuis familiaribus exigat, idque ipſe ſciat, deflectens ex itinere domum tendit. Vxori ancillas emit ille quidem nullas: ſed quæ in publicum prodeuntem comitentur, conducit. Mane, vbi ſurrexit, domum ipſe mundare, lectoſq; purgare ſolet: & ſedens obſoletum ac tritum quod geſtat pallium inuertere. *Theoph. in Characteribus Ethic.*

¶ APOPHTHEGMATA.

Pythes, vir locupletiſſimus, ſed illiberalis admodum, quum Xerxis tempore ſubditos ſuos in auri fodinis miſere necaret, à propoſito ſordido & illiberali ingenioſe reuocatus eſt, & meliori menti reſtitutus, vxoris ſuæ opera, quæ quum ei in prandio nihil præter aurum affabre factum, qui cibos repræſentaret, apponi curauiſſet: marito idoneas dapes ad victum poſcenti reſpondit, Tu meſſem & vindemiam tuis abſtuliſti, vt auri talenta cumulares: aurum comede: vel in poſterum prouide tuis. Quod ille poſtea præſtitit, *Plut. de virt. mulier.*

Ariſtippus Platoni luxum exprobranti, reſpondit ita, vt Platonem illiberalem & ſordide parcum oſtenderet. Quum enim Plato obolum diceret homini temperanti ſufficere ad victum quotidianum comparandum, Tibi (inquit) obolus ſatis eſt, & mihi tanti ſunt quinquaginta drachmæ. *Laert.*

Antigonus Cynico talentum petenti recuſauit, doni pretium vili & pauperi non conuenire prætexens. Cynicus autem, Da ergo

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

obolum: nec conuenit regi, ſubiecit Antigonus, obolum numerare. Vtrumq; dictum illiberaliter, & Cynicus obolum accipere, & rex talentum largiri debuit, *Plut. in apoph.*

Maximilianus I. Imperator, cum vitrea vaſa exquiſito artificio conflata & deaurata, ſed illiberalis pretii, & Cæſare non ſatis digna, dono accepiſſet, vt illiberalitatem iſtam iocoſe carperet, vaſa omnia ſupra menſam quandam repoſita, vno momento, menſa dextre euerſa, confringi curauit. *Conradus Bruno, lib. 5. cap. 21. de Legationibus.*

Auguſti Cæſaris illiberalitatem poeta Græcus feſtiue vultus eſt. Quum ſæpe verſus Græcos elegantes Auguſto fruſtra obtuliſſet, tandem etiam verſus à Cæſare conſcriptos accepiſſet, accedens ad eius lecticam dimiſſa in pauperem crumenam manu, denarios pauculus protulit. Cæſarique oblatos ſubiecit: Non iuxta fortunam tuam Auguſte: Si plus haberem, plus darem. Auguſtus illiberalitatis veterno excuſſo poetam liberali & vere Cæſareo dono locupletauit. *Suetonius in Auguſto.*

Illuſio.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

ILluſio, irriſio, deriſio, ſubſannatio, ſanno, Græc. ἐμπαιγμός Hebr. *Keles*, à verbo *Killes*, ſubſannauit, ſpreuit, vilipendit ſubſannando. Cognationem habet cum *Kalal* leuis fuit, vilis fuit. Irriſores enim & illuſores ſunt homines nihili, viles, leues. Hinc Græc. χλευάζω, ſubſanno, χλευασμός, irriſio, illuſio, ſubſannatio.

¶ EXEMPLA BIBLICA.

Illudi eſt res grauis & valde moleſta. *Pſal.* 22. *v.* 7. 8. & 25. *v.* 2. & 35. *v.* 19. & 38. *v.* 17. & 46. *v.* 16. & 41. 2. & 79. *v.* 4. 5. Illuditur Chriſtus, *Matth.* 2. 3. *v.* 29.

Illuſores Deo abominabiles, *Prou.* 2. *v.* 32. ſeuere arguuntur, *Eſa.* 57. *v.* 4. fruſtra erudiuntur, *Prou.* 9. 7. nunquam ſapiunt, 14. *v.* 6. Illuſores verbi Dei, *Act.* 2. *v.* 13. 2. *Pet.* 3. *v.* 3. *Iud. v.* 18.

Illuſores illudendi, *Prou.* 3. *v.* 34. perdendi, *Eſa.* 28. *v.* 14. *Ezech.* 25. *verſ.* 3. 4.

¶ EXEMPLA BIBLICA.

Illuſionis *exempla*: Noe, *Gen.* 9. 22. Iſaac, 21. 9. Iſraelitæ, *Exod.* 1. 12. 13. 14. Balaam, *Num.* 22. *v.* 28. 29. Gedeon, *Iudic.* 8. *v.* 6. Abimelech. 9. *v.* 54. Saul, 1. *Sam.* 10. *v.* 27. & 31. *v.* 4. 1. *Paral.* 10. *v.* 3. Dauid, 1. *Sam.* 25. *v.* 10. 2. *Sam.* 5. *v.* 6. & 6. *v.* 20. & 16. *v.* 7. 1. *Paral.* 15. *v.* 28. Amici Iudæ, 1. *Macch.* 9. *v.* 26. Duo fratres, 2. *Macch.* 7. *v.* 7. 10. Illuſionis toleratu difficilis, *exempla*: Achab, 1. *Reg.* 21. *v.* 7. Eliſæus, 2. *Reg.* 2. *v.* 23. 24. Sanaballat, 2. *Paral.* 30. *v.* 10. *Nehem.* 4. *v.* 1. Tobias ſenior, *Tob.* 2. *v.* 22. Iob, *Iob.* 2. *v.* 9. Ieremias, *Ierem.* 20. *v.* 7. Sedechias, 38. *v.* 19. Chriſtus, *Matt.* 16. *v.* 68. & 27. *v.* 29. *Marc.* 15. *v.* 29. 30. 31. 35. Apoſtoli, *Act. verſ.* 13. Paulus, 17. *verſ.* 32.

Vide Deriſio & Irriſio. Item Contemptus.

Imbecillitas.

¶ SENTENTIÆ PHILOSOPH.

IMBECILLVM eſſe maxime conſtat, quod contra naturam eſt. *Ariſt. problem. ſec.* 10. *n.* 30.

Imbecillitas eſt virium priuatio, principiiq; detractio quædam motus vel mutationis in alio, vel quatenus aliud eſt: vel omnino, vel ab eo quod naturam aptam ad illud habendum, habeat, vel etiam tum, cum iam illud naturæ vi habere poſſit, *lib.* δ. 4. *Metaph. c.* 12. *T.* 17.

Vniuſcuiuſq; rei remiſſio ex imbecillitate naſcitur: imbecillitas autem naturæ aduerſatur, *l.* 2. *de Cœlo, c.* 6. *T.* 37.

Imbecillitas, debilitas, infirmitas, defatigatio, tam ad animum quam ad corpus refertur: Græc. ἀδυναμία, ἀσθένεια, impotentia, infirmitas. *Hebr. Chalu Schah*, à verbo *Chalſch*, Laſſus fuit, 2. *Deuat*, Languor, à verbo *Dauah*, Languidus fuit, quemadmodum ſunt mulieres paulo poſt partum, nempe imbecilles, bacillis & fulcris opus habentes, quibus ſuſtentari & lento gradu incedere poſſint. Ab eodem verbo *Davah* deriuatur *Madhueh*, imbecillitas, languor, *Deut.* 28. 60.

De imbecillitate.

DIAL. II. *Franc. Petrarch.*

DOL.

Natura me genuit imbecillem. R. Vt in putri vagina enſis ferreus, ſic in fragili corpore fortis ſæpe animus latet. D. Imbecillis natus ſum. R. Non erit idoneus vectandis oneribus, aut auro fodiendo, ſed honeſtis ſtudiis, ſed iuſtis imperiis. Sic in naui robuſtior quiſque remum agit, at prudentior clauum regit. Vita quaſi nauis rerum fluctibus & mundi pelago iactata, ſuos remos habet, ſuumque gubernaculum: à vilioribus repulſus officiis ad nobiliora conuertere. D. Imbecillem genuit natura. R. Quid ſi robuſtiſſimum genuiſſet? an perpetuum robur erat? an non robuſtior ſenectus & robuſtrior ægritudo? Vt ſileam caſus innumeros, qui repente totum hominem debilitant, atq; eneruant. Animi robur optabile eſt, quod nec dies minuit, nec fortuna. D. Corpore imbecillis ſum. R. Animum foue, atq; exerce ſuis artibus, quas meliores eſſe diuturnioreſq; non ambigis. Laborem corporis linque

fabris. D. Nullæ mihi ab origine fuere vires. R.

habuiſſe, quam perdidiſſe tolerabilius eſt. Nempe

manſiſſent. Nam & Milonis ſenuerunt vires, & Her

Non ſic Socratis, non Solonis, non Neſtoris, non Ca

bus vtere. Nil poteſt delectare magnum animum,

D. Corpuſculum imbecille eſt. R. Si organum in

ſufficiens fuerit, ſatis & virium. Corpus namq; prop

uitium feciſſe naturam, nemo tam corporis ſeruus

id, ſi proprio munere fungitur. Quid accuſas, ſed qu

quiris? Nam qui ingenio fragiles, corpore præ

proxime accedunt, & ſæpe (quod miſerum eſt) alius

vero quod miſerrimum, atque vbi humanæ miſeriæ

animum ipſi ſuum ſeruire corpori ſuo cogunt ſeru

D. Corpus inualidum eſt mihi. R. Vera & generoſa vi

animo eſt. Corpus eſt quaſi quædam domus animi,

quam fragilis, nihil ad hoſpitem paucorum præcipue

do ne corruat tunc migrandi neceſſitas in aliud, id

domicilium hinc excluſos transfert. Plus dicerem,

poſſes, nec vulgari ſtrepitu prorſus obſurduiſſes.

non animi domum eſſe, ſed carcerem, nec amicum

ſticum hoſtem, cuius tibi fragilitas ſit optanda, quo

rius ſis ac victor. D. Nullæ ſunt mihi vires. R. Nullæ

vales, non ſunt. Quod ſi non vales, alia eſt querela.

nullas vis dicere, ſed paruas vires. Non eſt robuſtus

us tuus, neq; is vt ille alius, neq; ille vt bos & elephas.

virium modus eſt, cuiq; quod ſat eſſet indulgentior

buit parens optima & ſuorum fœtuum amantior,

Non poteſtis de effectu queri, de imparitate quer

genus & quærulum, qua ſublata mundi decor inter

Sic quod optimum eſt in rebus, id fertis ægerrime.

Eſt hoc in hominibus acerbiſſimum: quod is qui

nihil in ſua poteſtate habeat. *Herodot. l.* 9.

Nihil peccare in magnis rebus humana condi

peccauerit, cum errore ſuo in poſterum doctrinæ lo

& cordati eſt officium, *Plut. in Fabio Max.*

Humana imbecillitas in eo maxime deploranda eſt

biliſſimis & inſigniter ad virtutem aptis ingeniis

næuo exiſtere non poteſt, *Idem in Cleomene.*

Vetus illud rectiſſime dictum eſt, facilius eſſe

quam ſeipſum contra res aduerſas obfirmare, *Dion l.*

Nullæ ſunt hominum aduerſus Deos vires, *Inſta*

Nihil rerum mortalium tam inſtabile & fluxum

potentiæ non ſua vi nixæ, *Annal. l.* 13.

Deſperatis rebus conſilium ab omnibus datur,

ſumunt, *Idem, hiſt. l.* 3.

Humillimi quiq;, maxime vbi alta acceſſerunt

bitione ſunt immodici, *Sex. Aurel. Vict. in Diocletian.*

Sine crimine certe & deteriorum affectuum

pers nemo reperietur. Id enim diuinæ felicitatis

nec vnquam in hominis naturam cadet, *Zonar. in*

In humana natura nihil eſt quod omnino ſit lab

omni abſurditate alienum, *Conſt. Manaſſes Annal.*

Illud profecto veriſſimum eſt, Non ſemper ho

videre perfecte aut iudicare: ſigna enim imbecillæ

frequenter apparere neceſſe eſt, *Fr. Guicciardin. hiſt.*

Vide, Ægritudo, Morbus.

Imitatio.

LOCI BIBLICI.

IMitemur Deum vt filii chariſſimi, *Eph.* 5. *v.* 1. Im

lum, ſed bonum, 3. *Ioan. v.* 11. Imitatus Paulum

teat, 2. *Theſſ.* 3. *v.* 7, imitatur Chriſti Paulus, 1. *Cor.*

Imitatio, Exemplum, μίμησις. Imitor, μιμέομαι.

mihi imitandum propono. *Male* verbum, ſignif

aduerb. temporis, poſtea & poſt. Ex his duabus

componunt verbum *Male achar*, i. ſequutus eſt, ab

imitatus eſt.

¶ APOPHTHEGMATA.

Pylades, Hylam, negligenter ſaltantem Oedipoden

caſtigauit, σὺ βλέπεις, id eſt, tu vides: quum ille Oed

cum exprimere debuerit, *Eraſ. lib.* 6. *apoph.*

Apelles, Alexander quum apud Epheſum conſ

ſui corporis ad viuum magna arte expreſſam

interim forte equus inductus picto in eadem tabula

ret, deceptus imitatione: Apelles, Equus (inquit)

melius expreſſus eſt quam tu, *Eraſ. l.* 8. *apoph.*

Cicero, Pompeio vitio dabat quod ciuitate de

clem potius quam periclem fuiſſet imitatus: cum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN